

КОНЦЕПТОЛОГІЯ. ТЕРМІНОЗНАВСТВО

УДК 81'42-028.61

С. П. Галаур

РЕГУЛЯТИВНІСТЬ ТА ЇЇ МІСЦЕ В СИСТЕМІ КАТЕГОРІЙ ХУДОЖНЬОГО ТЕСТУ

У статті розглянено регулятивність та її міжкатегорійні зв'язки з операціями на ідею трактування тексту як багатомірного та поліфункційного засобу інтерактивної взаємодії автора та читача. Регулятивність уналежнено до системи комунікативних категорій, які експлікують відношення між лінгвальними знаками та учасниками спілкування. Констатовано, що завдяки регулятивності в тексті набуває чітких обрисів категорія прагматичності та візуалізується авторська інтенція. Продемонстровано, що регулятивність, використовуючи ресурси структурно-змістових категорій, частково моделює дискурсивні категорії.

Ключові слова: художній текст, регулятивність тексту, структурно-змістові категорії, комунікативні категорії, дискурсивні категорії.

Halaur S. P. Regulatory and Its Place in the System of Artistic Texts' Categories. *The aim of the research is to ascertain regulatory as text category likewise to demarcate regulatory and other artistic texts' category groups. The phenomenon of regulatory intercategory connections was thoroughly examined on the base of the idea of text interpretation, being multidimensional and multifunctional means of interactive communicants' co-operation.*

During artistic text categories all-embracing analysis, the main attention was paid to the intention due to its peculiarity to subordinate all the semantic and syntactic expressiveness resources as well to frame any other category. The fact the regulatory category bears the function of author intention revelation was logically defined.

Regulatory is being qualified to be boundary in reference to other communication categories, which unmask relations between communication participants and lingual signs. They are pragmatic-relevant – modality, evaluation, emotiveness, and expressiveness. It was disclosed the category of pragmatics gets its distinct features only due to the regulatory one.

The disquisition was focused on the thesis regulatory partly models discourse categories – conceptual integrity, contextuality, and processing. As the most attractive choice, it becomes the factor of representation of discourse individuality – an artistic text-discourse supercategory. Given investigation opened up the fact the regulatory also uses resources of such text structural-semantic categories as imagery, author vision, genre canon, coherence, discreteness, and continuum.

The tight connection of category groups supports functioning of the artistic text as artistic discourse fixed form.

Key words: artistic text, text regulatory, structural-semantic categories, communication categories, discourse categories.

Дослідження категорійної організації тексту має довготривалу традицію як у світовому, так і в українському мовознавстві (Н. Валгіна, О. Воробйова, І. Гальперін, А. Загнітко, В. Кухаренко, О. Селіванова, З. Тураєва, М. Халлідей, Р. Харвек та ін.). Грунтовне вивчення її потребувало залучення знань із різних дисциплін гуманітарного циклу й стало поштовхом до становлення

самодостатніх концепцій тексту – результативно-статичної, стратифікаційної, процесуальної, каузальної. Остання, увібравши ідеї потрактування тексту як багатомірного та поліфункційного засобу дискурсної взаємодії комунікантів, посила чи не найавторитетніше місце в сучасних лінгвістичних працях, поязак гармонує з пріоритетною нині людиноцентричною парадигмою наукового знання. Прибічники каузальної теорії тексту (Н. Арутюнова, Е. Бенвеніст, М. Кузнецова, М. Макаров, Н. Поліщук, Т. Радзівська, О. Селіванова, К. Серажим та ін.) убачають його емпіричною субстанцією, що маніфестує взаємодію ментальних світів мовців. Такий підхід увиразнює категорійну градацію тексту як адресантно-адресатного континууму, зорієнтовану на координування комунікативних дій автора та читача для обміну інтелектуальною, соціальною, культурною інформацією, а якщо йдеться про спілкування за допомогою художнього слова, – то й з метою естетичного розвитку особистості. На підтвердження сказаного пропонуємо власну розвідку, метою якої є вналежнення регулятивності до групи текстових категорій та окреслення демаркаційних ліній між регулятивністю й іншими категорійними угрупованнями художнього тексту.

Аналіз категорій художнього тексту варто розпочинати з інтенції, який у категорійній ієрархії відведено особливе місце, оскільки «саме інтенційність є смислоутворювальною причиною» конституювання інших текстових категорій, що «структурують конкретний текст та підпорядковують собі всі <...> лексико-семантичні й стилістичні ресурси виразності» [14, с. 176]. Сформовані в мовознавчій літературі напрями студіювання цієї категорії – психолінгвістичний, когнітивний, прагматичний, соціолінгвістичний та синтаксичний – усталили погляди на неї як на мету висловлення [25, с. 72], як на мотиваційно-потребову сферу, прагнення, намір та волю комуніканта [2, с. 409], як на «керівну силу у сфері свідомості й мислення людини, що впливає на пропозиційний компонент внутрішньої програми мовлення, вибір стилю, способу здійснення програми шляхом переведення її у вербальну форму» [24, с. 184]. Не викликає заперечень дотекстовий, когнітивний статус інтенції, водночас дослідники впевнені й у тому, що в самому тексті все «освячене» [23, с. 74] цією «цементувальною властивістю» [4, с. 19]. «Без комунікативно-інтенційного змісту, – переконує А. Загнітко, – немає речення як одиниці синтаксису» [15, с. 122], що вже говорити про текст як про посередник, інструмент, процес і мету комунікації, а отже, як і про форму реалізації інтенційного простору мовної особистості письменника. Художній текст, зосібна прозовий, безперечно, не спонтанний витвір автора. Це результат цілеспрямованого добору мовних засобів вираження комунікативної інтенції й упорядкування їх спеціальними способами з метою встановлення в процесі фактичного спілкування «зони спільності» для «своїх» [26, с. 25]. Свідченням внутрішньотекстових параметрів інтенції є й той факт, що, зреалізована в конкретному текстовому фрагменті, вона не зникає, а «стимулює породження нової інтенції» [29, с. 198], звісно, і розширення горизонтів творчої лабораторії письменника.

Інтенцією обрамлена будь-яка інша текстова категорія. Як зауважує О. Бондарко, найінтенційнішими є ті категорії, що фокусують у собі щось «актуальне для мовця» [6, с. 30]. У художньому тексті це передовсім інформативно-референційні й прагматичні категорії. Зміст тексту, що відтворює реальну, а частіше рефлексивну чи ірреальну дійсність, відзеркалює «інтенційний комплекс, який зосереджує в собі інформацію про психоментальний простір мовної особистості, детермінує глибинні значення <...>, виразнює позицію мовця, його потреби та цільові настанови» [27, с. 65]. Цей інтенційний комплекс зреалізовується через авторські комунікативні стратегії і тактики, що охоплюють всю можливу модусну сферу твору. Письменник свідомо обирає мовну структуру текстових фрагментів, яка б мала певну ілюктивну силу. Така актуалізація лінгвальних засобів, на думку Н. Гуйванок, тісно пов'язана з авторськими інтенціями [11, с. 272] й концентрує увагу читача на тому чи тому елементі змісту відповідно до його значущості.

Як і будь-яку текстову категорію, інтенцію слід вважати білатеральною: з одного боку, вона експлікує зміст, релевантний для певного текстового сегмента згідно із задумом письменника, з іншого — має формальне міжрівневе вираження. Оскільки в художньому творі дійсність осмислена за допомогою образів, інвентаризувати мовний матеріал репрезентації інтенційних значень у ньому нелегко. Без перебільшень кваліфікуємо авторську інтенцію в цьому текстовому різновиді прихованою та погодимося із загальним найменуванням її «естетичною» [27].

Функцію виявлення авторської інтенції в художньому тексті покладемо на категорію регулятивності. Ці дві категорії корелюють між собою так: інтенція детермінує процес спілкування, а регулятивність його організовує, оперуючи лінгвальними одиницями «навмисного впливу та зображувальності» [1, с. 112] як засобом керування пізнавально-естетичною діяльністю адресата, а потенційно в майбутньому — і його поведінкою в процесі позатекстової комунікації. Спільними ознаками аналізованих двох категорій є глобальність, обов'язковість, суб'єктність, динамічність, відносна стабільність, спрямованість не лише на лінгвальний, але й позалінгвальний контекст. Водночас категорії інтенції та регулятивності належать до різних текстових рівнів. Інтенція є дискурсивною категорією й виявляється у взаємодії комунікантів. Вона має виразний довербальний характер і визначає когнітивний сценарій реалізації мовленнєвого акту, у її континуумному обсязі домінує ціннісно-змістовий компонент. Регулятивність слід розглядати з-поміж комунікативних категорій, які демаскують відношення не так між учасниками спілкування, як між лінгвальними знаками й мовцями, що їх використовують. Вона має чітко оформлений власне-мовний статус і дбає про ефективність прагматики стилістичних засобів тексту. Насамкінець скажемо, що інтенції письменника до створення тексту, у вже написаному творі й у прочитаному адресатом, не збігаються: «автор намагається відтворити той чи той зміст, але в момент прочитання очевидним є лише деякий результат реалізації цих намірів» [7, с. 61]. Послідовна триступенева відтворюваність

інтенцій, про яку йдеться, залежатиме від комунікативних компетенцій учасників художнього спілкування – від володіння регулятивною технікою транслювання змісту, від уміння точно інтерпретувати регулятивний код.

Категорію регулятивності, як і інші комунікативні категорії, детермінує діалогічність. У художньому тексті активним є її підкатегорійний адресантний сегмент, що ніби накладається на ту чи ту категорію, інкорпоруєчи їх у єдине комунікативне ціле. Регулятивність тісно взаємодіє з двома іншими комунікативними категоріями – інформативністю та прагматичністю. З першою її єднає спільна мета – повідомляти читачеві інформацію. Традиційно інформацію в художньому тексті диференціюють на три типи: фактуальну, концептуальну й підтекстову. Осягнення фактуальної інформації пов'язане з процесуальним сприйняттям художнього тексту. Таке сприйняття не створює для читача особливих труднощів, водночас вимагає врахування «внутрішніх резервів» – текстової пресупозитивної інформації. Вона репрезентує твір як «документ» своєї епохи, як ««образ світу» автора тексту, що надалі сприймається конкретним читачем за певних об'єктивних та суб'єктивних умов» [10, с. 132]. Прочитання концептуальної та підтекстової інформації вважають уже результативним сприйняттям, або розумінням. Ієрархічність інтерпретації художнього тексту виявляється в поступовому переході від сенсорної перцепції його поверхневої структури – окремих звуків, слів, граматичних конструкцій, фактів – до осмислення його глибинної суті та основної ідеї. Забезпеченням такої ієрархічності й опікується регулятивність, при цьому вона контролює зворотний зв'язок між процесуальним та результативними рівнями сприйняття текстової інформації.

В арсеналі категорій прагматичності – модальність, оцінка, емотивність, експресивність та їхні спеціальні сигнали активізації пізнавальної діяльності адресата. Призначення цих прагматичних субкатегорій – зображувати світ відчуттів автора і його героїв та водночас упливати на реципієнта, аби той, осмислюючи художню інформацію, солідаризувався з письменником і зазнав естетичної насолоди від читання. Вирізані категорії самі перебувають у складних категорійно-підкатегорійних відношеннях одна з одною та з іншими категоріями художнього тексту. Вивищується з-поміж них модальність, що, постаючи «як ставлення автора до повідомлюваного, його точка зору, емпатія, позиція та ціннісні орієнтації» [3, с. 183], у художньому тексті може формуватися ще на дотекстовому рівні й бути пресупозицією, з огляду на яку розгортаються події. Крім того, категорію модальності справедливо визнано «найважливішим елементом текстобудови та текстосприйняття», оскільки вона скріплює всі одиниці тексту в структурно-змістове ціле [8, с. 22–23]. Розмежування модальності на об'єктивну й суб'єктивну (Т. Алісова, Ф. Бацевич, О. Беляєва, Н. Валгіна, І. Гальперін, О. Ніка, Т. Якимець та ін.) для художнього тексту не релевантне, бо саме тут вона найбільше «претендує на роль усеохопної маніфестації суб'єктивного, пропущеного крізь призму індивідуального процесу пізнання навколишньої дійсності й сформульованого вербалізованого ставлення до неї» [22, с. 32]. Без вагань погоджуємося, що в художньому творі втілена своєрідна

авторська модальність, яка в широкому розумінні охоплює не лише інтенції письменника, але й «може репрезентувати ціннісні уявлення <...> навіть етнокультурної спільноти на різних етапах її формування й розвитку» [9, с. 16]. Щодо об'єктивної модальності – «поза сферою модусу» [28, с. 21], то вона, проєктуючи «текстовий світ на реальну дійсність» [13, с. 173], поглинається категорією референційності.

Контент модальності доволі розлогий. Вона зрелізується через низку різноманітних ставлень: позитивних / негативних, очікуваних / неочікуваних, приємних / неприємних, прийнятих / неприйнятих, серйозних / несерйозних, упевненості / невпевненості, згоди / незгоди та ін. Поділяємо думку вчених (О. Ніка, Т. Романова, Т. Сергуніна, З. Тураєва та ін.) про те, що модальність «конвертується» із субкатегорійних значень оцінності, емотивності, експресивності. Домінанту модальності становить оцінка. Вона, за висновком Г. Колшанського, є всюди, де відчутна взаємодія суб'єкта пізнання з об'єктивним світом [16, с. 142]. Через емоційні оцінки, найяскравіше актуалізовані в художньому творі, модальність контактує з категорією емотивності. Їхня двобічна залежність виявляється так: емотивність може експлікувати аксіологічну семантику, але й сама вона часто є «результатом оцінного значення або комбінацією з ним» [18, с. 196]. Щодо категорії експресивності, то зафіксовано її найтісніший зв'язок з емотивністю, однаке спостережено й суттєву відмінність між ними, на що слушно вказує М. Мілова: «первинною функцією емотивів є емоційне самовираження: мовець не прагне викликати в слухача якусь емоцію» [20, с. 105]. Експресиви спрямовані на адресата й «породжується не тільки емоціями, а й мисленням, інтелектом, волею, етикою та естетикою, конкретним світосприйняттям мовців» [18, с. 189]. Як бачимо, модальність, оцінка, емотивність та експресивність у тексті ніби сплетені в сув'язь. Межі цих категорій достатньо умовні, вони часто перехрещуються, взаємно доповнюють одна одну, особливо в зоні найближчого покордоння. Індиферентні стосовно засобів реалізації, вони, послуговуючись образним фондом мови, виявляються на різних текстових рівнях, у мікро-, макро- чи мегаконтексті.

Сприймаючи поверхневий зміст художнього твору, читач реагує на рефлексивний текстовий пласт – модальні, оцінні, емотивні, експресивні сигнали, які спочатку лише створюють «естетичний настрій». Пізніше адресат помічає системну організованість естетичних кодів, дешифрує специфіку текстового розгортання, усвідомлює текстові домінанти. Він поступово отримує доступ до внутрішнього змісту повідомлення – підтекстової інформації. Це означає, що в тексті діє категорія регулятивності. З одного боку, вона вбирає в себе комунікативні ознаки вже описаних категорій, найтісніше співпрацюючи з тією, яка почасти оприявлює інтенції письменника, – експресивністю. З іншого боку, вона скерована вже в дискурсивну площину художнього твору, аргументованим підтвердженням чого є її перетинання з категорією інтерактивності. З останньою регулятивність суголосна долученням до цільових програм спілкування автора з читачем, вона здатна генерувати власні стратегії й тактики. Візуалізуючи адресатність у тексті,

регулятивність орієнтує на ефект мовної комунікації всі естетичні категорії, тому номінування їх прагматичними, а їхні засоби прагмарелевантними є цілком виправданим. Пересвідчуємося, що саме завдяки регулятивності категорія прагматичності в тексті набуває чітких обрисів. Насамкінець зазначимо, що, структуруючи сигнали естетичної інформації, регулятивність сама може формувати функційні умови виникнення емоцій, оцінок, експресії.

Як уже було констатовано, регулятивність, позначаючи текстового адресата, спрямована в дискурсивний простір художнього тексту. Ця категорія, синхронізуючи «образні коди автора і читача», провокує в тексті такі комунікативні ситуації, «де моделі різних контекстів (соціокультурного, ідеологічного, психологічного, етнонаціонального тощо) стають когнітивною основою процесу впорядкування й узгодження учасниками взаємоприйнятого інваріанта текстового смислу з огляду на інтенційно-інтерпретаційну програму комунікантів» [17, с. 80]. Регулятивність вочевидь частково моделює категорії концептуальної цілісності, контекстуальності й процесуальності та в найпривабливішому варіанті стає чинником реалізації надкатегорії художнього тексту-дискурсу – дискурсної особистісності, що загалом маркує результат і доцільність художнього спілкування – прийняття адресатом авторської світоглядної позиції та корегування власної поведінки.

Попри виразну комунікативну сутність та дискурсивний ракурс, регулятивність використовує ресурси структурно-змістових категорій тексту, що візуалізують у художньому тексті відношення між мовними знаками. По-перше, не викликає сумнівів її перетинання з категорією образності через естетичні комунікативні категорії. По-друге, вибудовуючи стратегічну лінію інформування, регулятивність послуговується засобами категорії авторського бачення. Наголосимо, що остання категорія маніфестується на помежів'ї динамічного й статичного планів художнього тексту. Вона є частиною модальності та концентрує оцінки, продуковані суб'єктивними емоційними конотаціями письменника. Водночас з іншого, формального, боку, вона характеризує манеру викладу інформації й експлікується за допомогою комплексу мовних засобів, з-поміж яких функційною активністю позначені граматичні категорії особи, часу, способу. По-третє, регулятивність неодмінно пов'язана з категорією жанрового канону, яку традиційно кваліфікують суперсегментною модальністю (див., напр., про це: [19]). По-четверте, конструюючи важливий імпліцитний зміст, регулятивність послуговується засобами зв'язності – граматичної (лексичні повтори, синоніми, неповні синтаксичні конструкції), семантичної (спільні семи сполучуваних слів), ономасіологічної (повторення коренів слів, їхніх дериваційних складників), асоціативної (ключові слова, синтаксичний паралелізм), образної (розгорнена метафора, образи-символи). Із такими підсистемами зв'язності, як структурно-композиційна, референційна та прагматична, регулятивність взаємодіє відповідно через категорії жанрового канону, референційності та прагматичності. По-п'яте, актуальними з погляду регулювання читацьким сприйняттям є прийоми компонування тексту та розгортання

його змісту – виразники категорій дискретності й континууму. Художній текст вирізняється об'єктивно-суб'єктивним членуванням, детермінованим авторською інтенцією. Трапляється, що складні синтаксичні цілі в такому тексті привертають особливу увагу – як за допомогою паралельного, корелятивного типів зв'язку між реченнями, маркованих стилістично, так і своєю індиферентністю стосовно логічного розподілу на абзаци. У цьому вбачаємо одновекторність дії категорій дискретності й регулятивності, подеколи настільки комплексної, що не важко делімітувати надфразні єдності, які повною мірою відповідають регулятивним мікроструктурам. Взаємодія категорії континууму з регулятивністю відчутна на сюжетному зрізі під впливом стагнації (звернення до читача, повтор, ключові слова, білятекстові елементи). Категорія континууму вияснює й інтертекстуальні одиниці – конститuentи інформативної категорії інтертекстуальності, а зважаючи на їхній конотативний зміст – і прагматичних категорій. Зрозуміло, що регулятивність буде послуговуватися такими прагматичними засобами.

Отже, регулятивність належить до комунікативних категорій, які базовані на структурно-змістових та стають важливою ланкою формування дискурсивних. Ознаки всіх цих категорій перетинаються, але не збігаються. Тісний зв'язок категорійних угруповань, власне, і забезпечує функціонування художнього тексту – зафіксованої форми процесуального дискурсу. Регулятивність, як і інші комунікативні категорії, акумулює адресантність та доводить, що текст є «компонентом моделювання проєкції авторової душі, самоаналізу й самозагаєння, спосіб утілити себе сповна» [12]. Водночас регулятивність фокусує в собі й адресантність, стимулюючи творчу співдружність «автор – читач». Спостереження за механізмом кодування художньої розповіді, який генерує активну читацьку діяльність, завжди становитимуть інтерес для дослідників і, безперечно, продукуватимуть важливі для розвитку теорії тексту висновки.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Акімова Г. Н.** Развитие конструкций экспрессивного синтаксиса в русском. *Вопросы языкознания*. 1981. № 6. С. 109–120.
2. **Бахтін М.** Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування. *Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / ред. М. Зубрицька. Львів: Літопис, 2001. С. 406–415.
3. **Бацевич Ф. С.** Вступ до лінгвістичної прагматики : підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2011. 304 с.
4. **Бацевич Ф.** Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи: монографія. Львів: ПАІС, 2005. 264 с.
5. **Болотов В. И.** Эмоциональность текста в языковой и неязыковой вариативности (основы эмотивной стилистики текста). Ташкент: ТГПИ, 1981. 19 с.
6. **Бондарко А. В.** К проблеме интенциональности в грамматике. *Вопросы языкознания*. 1994. № 2. С. 29–42.
7. **Бондарко А. В.** О стратификации семантики. *Общее языкознание и теория грамматики: материалы чтений, посвященных 90-летию со дня рождения Соломона Давидовича Кацнельсона* / отв. ред. А. В. Бондарко. Санкт-Петербург: Наука, 1998. С. 51–63.
8. **Валгина Н. С.** Теория текста: учеб. пособие. Москва: Новая волна, 2003. 202 с.
9. **Ваулина С. С., О. В. Девина.** Авторская модальность как текстообразующая категория (к постановке проблемы). *Вестник Российского государственного ун-та им. И. Канта*. 2010. Вып. 8. С. 13–21.
10. **Глоба Л.** Психолінгвістичні аспекти сприйняття і розуміння художнього тексту. *Психологія*

особистості. 2011. № 1(2). С. 32–137. 11. **Гуйванюк Н.** Експресивний синтаксис: досягнення і проблеми. *Актуальні проблеми синтаксису*: матеріали міжнародної наукової конференції. Чернівці: Рута, 2006. С. 267–275. 12. **Єременко О. В.** Комунікація «автор / читач» у змістоформальній структурі тексту (параметри літератури другої половини ХІХ ст.). *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2014. Випуск 1. URL: <http://bdpu.org/sites/bdpu.org/files/ifsk/stat/yeremenko.pdf> 13. **Єщенко Т. А.** Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 264 с. 14. **Заболотська О. О.** Роль авторської інтенції у формуванні текстових художніх концептів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2014. № 6 (289). Ч. 1. С. 171–180. 15. **Загнітко А. П.** Теоретична граматики української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с. 16. **Колшанский Г. В. К** вопросу о содержании языковой категории модальности. *Вопросы языкознания*. 1961. № 1. С. 94–98. 17. **Кравченко Н. К.** Таксономія категорій дискурсу в сучасному дискурс-аналізі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. Філологія*. Київ, 2014. Т. 17. № 1. С. 77–83. 18. **Мацько Л. І., О. М. Сидоренко, О. М. Мацько.** Стилїстика української мови: підручник / за ред. Л. І. Мацько. Київ: Вища школа, 2003. 462 с. 19. **Мешеряков В. Н. К** вопросу о модальности текста. *Филологические науки*. 2001. № 4. С. 99–105. 20. **Мілова М. М.** «Експресивність» та «емотивність» у мові та мовленні. Рівні передачі емоцій у художньому англomовному тексті. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2014. № 9. С. 104–107. 21. **Москальська О. И.** Грамматика текста. Москва: Высшая школа, 1981. 284 с. 22. **Ніка О. І.** Модальність у взаємозв'язках класичної логіки та лінгвістики. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 2007. Вип. 18. С. 30–33. 23. **Почепцов О. Г.** Основы прагматического описания предложения: монография. Київ: Вища школа, 1986. 116 с. 24. **Селіванова О. О.** Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 718 с. 25. **Сухих С. А.** Речевые интеракции и стратегии. *Языковое общение и его единицы*. Калинин: КГУ, 1986. С. 71–77. 26. **Формановская Н. И.** Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход. М.: Русский язык, 2002. 216 с. 27. **Шабат-Савка С.** Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці: «Букрек», 2014. 412 с. 28. **Шинкарук В. Д.** Категорії модусу і диктуму у структурі речення: монографія. Чернівці: Рута, 2002. 272 с. 29. **Bratman M.** Intention, Plans and Practical Reasoning. Harvard University Press, 1983. 288 p.

Галaur Світлана Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Полтавський національний університет імені В. Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36000, Україна.

Tel.: +38 0663231595.

E-mail: svitlana.galaur@gmail.com

ORCID: orcid.org/0000-0002-9333-3052

Halaur Svitlana Petrivna – Ph.D in Philology, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language, Poltava V. H. Korolenko National Pedagogical University, Ostrohradskoho Str., 2, Poltava, 36000, Ukraine.